

**МЕТОДИКИ ЗА ОЦЕНКА НА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕТО НА РАЗХОДИТЕ
ЗА ВЪЗМОЖНО НАЙ-ШИРОК КРЪГ ВОДНИ УСЛУГИ**

1. Обществено водоснабдяване

1.1. Обществено питейно-битово водоснабдяване:

1.1.1. Разходи, включени във възстановяването на разходите

1.1.1.1. Финансови разходи

Финансовите разходи за услугата обществено водоснабдяване, които са включени във възстановяването на разходите, обхващат:

А) оперативни разходи за поддържане на дълготрайни материални и нематериални активи, свързани с осъществяване на услугата водоснабдяване.

За изчисляване на оперативните разходи се използва информация от годишните финансови отчети на ВиК дружествата, публикувани в Търговския регистър към Агенция по вписванията. Включени са разходите за материали, разходите за персонал, разходите за външни услуги и други разходи. Тези разходи се представят обобщено за ВиК дружествата и липсва разбивка както по видове услуги (водоснабдяване, отвеждане и пречистване на отпадъчни води), така и по потребители, което налага допълнителни изчисления за определянето им. Поради това се използва подход за разпределението на разходите, използван при предходната актуализация на икономическия анализ на водоползването, изготвена през 2009 г., а именно:

- Доставка на вода – 79%
- Отвеждане на отпадъчни води – 8%
- Пречистване на отпадъчни води – 13%

На база на тези дялове са разпределени годишните оперативни разходи от финансовите отчети на ВиК дружествата.

В) капиталови разходи за придобиване на ДМА и ДНМА

За изчисляване на капиталовите разходи за придобиване на ДМА и ДНМА на ВиК дружествата се използват данни от годишните финансови отчети за общите годишни инвестиции. Стойността им е разпределена по видове услуги (водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчни води) съгласно приложените по-горе дялове при изчисляването на оперативните разходи за доставка на вода на ВиК дружествата.

Публични институции

Към капиталовите разходи са включени и инвестициите за водоснабдяване, които се финансират от ПУДООС, ОПОС, ПРСР и общинските бюджети.

Забележка, валидна за всички услуги:

Разходите за инвестиции на публичните институции са включени в изчисленията към момента на тяхното възникване, а не към момента на реално извършено плащане.

Разходите за ДДС са изключени от анализа на възстановяването на разходите.

Информацията е анализирана на базата на преглед на всеки конкретен проект в областта на водите, а за проекти включващи и други дейности по специално разработена методика.

Разпределението на инвестициите за водоснабдяване, финансирани от ПУДООС, ОПОС, ПРСР по райони за басейново управление на водите е направено на база на информацията за населеното място, в което се изпълнява съответния проект и съответно към кой район за басейново управление на водите попада това населено място.

Разпределението по райони за басейново управление на водите на разходите на общините за водоснабдяване е извършено по следния алгоритъм:

- когато територията на една община да попада в повече от един район за басейново управление на водите е използвана матрица, разработена при актуализацията на икономическия анализ на водоползването изпълнена за целите на първите ПУРБ през 2009-2010 г..

- Бюджетните разходи за водоснабдяване на всяка една община са разпределени между районите за басейново управление на водите на базата на разпределението на нейното население по тези райони.

С) административни разходи, свързани с предоставянето на услугата, включват разходите на институциите за опазване на водите на България и за мониторинг на водите.

Източникът на тези данни са годишните отчети на МОСВ за степента на изпълнението на политиките от програмния бюджет на министерството и разходите за тяхното изпълнение въз основа на проведените дейности за съответната отчетна година към 31 декември, които представят разходите за опазване на околната среда на консолидирана основа. Това означава, че всички средства, изразходвани, трансферирани или координирани от държавния бюджет, се разглеждат като разходи на МОСВ, независимо от източника на финансиране, но само в частта, която министерството управлява. Тук са обединени разходите на МОСВ и всички негови ресорни институции, свързани с управлението на водите (ИАОС, РИОСВ, Басейнови дирекции).

Разходите за управление на водите обхващат ведомствените разходи по Програма „Оценка, управление и опазване на водните ресурси на Република България” за периода 2008-2012 г., а разходите за мониторинг – ведомствени разходи на МОСВ по Програма „Национална система за мониторинг на околната среда и информационна безопасност“ за същия период.

Разходите за управление на водите са разпределени между водните услуги пропорционално на приходите от всяка услуга.

Тъй като разходите за мониторинг са общи за цялата система за мониторинг на околната среда, разпределението им между водните услуги обхваща две стъпки:

1. Определяне на дела на разходите за мониторинг на водите в общите разходи за мониторинг въз основа на данните на НСИ за разходите за опазване и възстановяване на околната среда по направления - разходите за мониторинг на водите са пропорционални на разходите за опазване и възстановяване на околната среда по направления.

2. Разпределяне на разходите за мониторинг по водни услуги. Използван е подходът, описан по-горе за разходите за управление на водите.

Административните разходи по управление на водните ресурси и мониторинг се разпределят между районите за басейново управление пропорционално на броя на населението.

Към административните разходи за тази услуга са добавени и разходите за контрол на качеството на питейните води съгласно Наредба 9 от 16.03.2001 г., извършван от Министерство на здравеопазването.

Разпределението на финансовите разходи по отделни потребители – домакинства, индустрия, селско стопанство и услуги, е направено на база дела на доставената вода на всеки потребител в общото количество доставена вода от ВиК дружествата и хидромелиоративните системи (което е в съответствие с на Ръководството на WATECO) по официални данни на НСИ.

1.1.1.2. Ресурсни разходи

А) Ресурсни разходи при текущ недостиг на вода

За определяне на ресурсните разходи при текущ недостиг на вода се използва методологията, приложена в анализа на възстановяването на разходите за периода 2003-2007 г., както следва:

- Тъй като ресурсните разходи рядко се включват в пазарните цени, е необходимо да се оцени пропуснатото потребление и то да се остойности.

- Пропуснатото потребление на вода може най-точно да бъде остойностено на базата на статистическите данни за населението с режим на водоснабдяване, потреблението на вода от домакинствата и осреднените цени за доставка на вода за домакинствата.

- Данните от НСИ включват дялове на населението на сезонен режим на водоснабдяване (<180 дни годишно) и на целогодишен режим на водоснабдяване (>180 дни) от общия брой на водоснабденото население за всеки район за басейново управление. Сборът на тези дялове дава общия дял на населението на режим на водоснабдяване без значение от неговата продължителност. Ако приемем, че средната продължителност на режима на водоснабдяване е 180 дни, то можем да изчислим ресурсните разходи като произведение на броя на населението на режим на водоснабдяване по средно дневното потребление на питейна вода на човек по средно претеглената цена за доставка на питейна вода за 180 дни. На тази основа ресурсните разходи са изчислени на равнище район за басейново управление на водите. Към настоящия момент НСИ предоставя информация относно режими на водоснабдяване единствено в категориите сезонен режим на водоснабдяване (<180 дни годишно) и целогодишен режим на водоснабдяване (>180 дни) и поради тази причина в предложената методология е използвана тази категоризация. При наличие на по-подробни данни в бъдещ период ще бъде възможно и извършването на по-точно изчисление на количествата „непотребена“ вода в рамките на календарна година. Такава информация може да бъде предоставена от общините съгласно заповедите за обявяване на режим на водоснабдяване.

- Така изчислените ресурсни разходи представляват средствата, които обществото губи за това, че има недостиг от водни ресурси.

В) Ресурсни разходи за бъдещ недостиг на вода (воден стрес)

За определяне на ресурсните разходи за бъдещ недостиг на вода е използван експлоатационният воден индекс (WEI+), който измерва отношението между общото средногодишно иззето количество прясна вода за потребление, намалено с общото количество върнати води, спрямо средно многогодишния ресурс на прясна вода (Total Annual Freshwater Abstraction - Total Annual Returned Water / Renewable Water Availability) съгласно Европейската агенция по околна среда (ЕАОС), 2012 Състояние на оценката на водите (ЕЕА 2012 State of Water Assessment). Според ЕАОС, при експлоатационен воден индекс WEI+ по-малък от 10% - няма данни за стрес, при 10%-20% - нисък стрес и при повече от 20% - има данни за стрес. ОИСР (<http://www.oecd.org/environment/indicators-modelling-outlooks/31558547.pdf>) използва наименованието воден стрес за същото съотношение между иззета прясна вода и наличен воден ресурс, като дефинира степените по следния начин: при по-малко от 10% - нисък воден стрес, 10-20% - среден воден стрес, 20-40% - от среден към висок и над 40% - висок воден стрес. Според повечето публикации, 20% е прагът, който определя дали даден басейн е във воден стрес или не. Някои изследователи са на мнение, че водните ресурси могат да се ползват и до 60% праг на водния стрес. Други са на противното мнение, че за водните екосистеми стресови са водоползвания над 40% от ресурса. Изчислен е експлоатационният воден индекс за 2012 г.

От изчисленията балансът между иззети води и водните ресурси за страната и по райони на басейново управление са както следва:

- за България с р. Дунав и за Дунавски район с и без р. Дунав и Западнобеломорски район на басейново управление: няма данни за стрес според ЕЕА ЕАОС и нисък воден стрес според ОИСР;

- за Дунавски район без р. Дунав и Черноморски район на басейново управление: нисък стрес според ЕАОС и среден воден според ОИСР за Източнобеломорския район има данни за воден стрес според ЕАОС и от среден към висок воден според ОИСР.

- Практически и в Източнобеломорския район на басейново управление има нисък стрес според ЕАОС и среден воден според ОИСР, тъй като общите загуби на вода при транспорт на иззетите води за обществено водоснабдяване и напояване са 620.61 млн. м³ през 2012 г., което намалява експлоатационния индекс до 12,5%.

Независимо, че няма данни за стрес над средния, е възможна появата на воден стрес в отделни райони на страната без изградени язовири, каквато е ситуацията през най-сухата 2000 година на 20^{ти} век - с 40% намаление на общото количество валежи за страната, като басейните на р. Струма и р. Места са с най-голямото 65% намаление на валежите.

За остойностяване на ресурсните разходи се приема, че такива допълнителни разходи над разходите за текущ недостиг на вода възникват при ниво на WEI+ над 20% на годишна база. Технологията на остойностяване е:

- Изчислява се нивото за WEI на годишна база, като в числителя е общото водопотребление, а в знаменателя водният ресурс. Ако нивото е по-малко от 20% не се изчисляват ресурсни разходи;

- В случай, че нивото на WEI на годишна база е повече от 20% се търси разликата между действителните количества вода, използвани от населението и бизнеса, и количествата вода, които биха били използвани при WEI - 20% , т.е. изчислява се количеството вода, което е използвано в повече при същите водни ресурси за дадената година.

- Така полученото водно количество се умножава по 0,015 лв./м³, което представлява капиталовите инвестиции за построяване на 6 комплексни язовира за преодоляване негативните последици от засушаване, както и оперативните разходи за поддържане на всички комплексни язовири в страната.

- Полученото произведение представлява ресурсните разходи при бъдещ недостиг на вода.

Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор предвижда капиталови разходи от 286 млн. лв. за изграждане на язовири, които ще гарантират осигуряването на вода за населението и бизнеса в условията на промени на климата, водещи до засушаване. Капиталовата инвестиция за построяване на нови комплексни язовири и годишните оперативни разходи за поддържането на всички комплексни язовири в страната е 0,015 лв./м³ при общо иззета прясна вода 19 372,86 млн. м³ за водоснабдяване; селско, горско и рибно стопанство; индустрия; услуги и хидроенергетика за 2012 г.

1.1.1.3. Разходи за околна среда

Разходите за околна среда във водната услуга обществено водоснабдяване са свързани с водоползвателите в селското стопанство. Те са свързани с отстраняване на щети, причинени от дифузно замърсяване, както следва:

А) Разходи за околна среда, причинени от дифузно замърсяване в земеделието от торене

Дифузното замърсяване в земеделието в резултат от третиране на обработваеми земеделски площи с торове води до замърсяване на водоизточниците с азот и фосфор.

Подходът за определяне на разходите за околна среда, причинени от дифузно замърсяване в земеделието от торене, почива на остойността на разходите, необходими за отстраняване на нанесените щети от използване на азот и фосфор над определени количества, които се приемат за оказващи натиск.

За определяне на нанесените щети е използвана информацията относно количествата торове, употребени в страната в рамките на една календарна година.

- Данните за торовете са разпределени по регионални служби за растителна защита и са съотнесени към съответния район за басейново управление на водите. Количествата калиеви торове са прибавени към фосфорните по подобие на предходната методология.

- Информацията относно използваната земеделска площ е налична единствено на национално ниво, с изключение на 2010 г., когато от МЗХ е проведено преброяване на земеделските стопанства в страната. Получените дялове на ИЗП по райони за басейново управление за 2010 г. се използват за разпределението на използваните земеделски площи за останалите години от анализирания период като се прави допускането, че съотношенията се запазват относително постоянни.

- Общото количество тор се разпределя пропорционално на ИЗП във всеки район за басейново управление. Получава се показателят количество фосфорен и азотен тор на декар.

Нива на количествата азот и фосфор, съответно над 20 кг азот/декар/година и над 5 кг фосфор/декар/година се приемат за оказващи натиск, над които се изчисляват разходи за тяхното отстраняване.

Степента на въздействие върху водите в резултат от дифузното замърсяване е значително по-ниска в сравнение с директното въздействие (заустване в повърхностни води без пречистване – точкови източници на замърсяване). Поради тази причина на база експертна оценка се прави допускането, че степента на въздействие при дифузното замърсяване е около 100 пъти по-слаба в сравнение с точковото замърсяване.

В някои европейски страни съществува такса за замърсяване с общ азот и общ фосфор при директно отвеждане в повърхностните води. Прави се допускането, че таксата съответства на разходите, необходими за възстановяване на причинените щети върху водните тела.

Към момента на изготвяне на настоящия доклад нивата на горепосочената такса са съответно:

- Общ азот – 1,5 €/кг – 2,94 лв./кг
- Общ фосфор – 2 €/кг – 3,92 лв./кг

Поради допускането, че дифузното замърсяване е с около 100 пъти по-слабо въздействие в сравнение с точковото замърсяване, представените по-горе такси се коригират с коефициент (100) и се получават следните стойности:

- Общ азот – 0,0294 лв./кг
- Общ фосфор – 0,0392 лв./кг

Изчислява се общата цена на отстраняване на замърсяването за всеки район за басейново управление като измереното общо натоварване с азот и фосфор над определените граници се умножава по съответния размер на таксата за замърсяване с общ азот и общ фосфор.

В) Разходи за околна среда, причинени от дифузно замърсяване в земеделието от Препарати за растителна защита

ПРЗ включват основно инсектициди, фунгициди и хербициди.

Земеделските производители в страната са задължени да водят дневници, в които да предоставят информация за употребените торове, подобрители на почвата и биологично активни вещества. В частта за проведени химични обработки, дневниците е необходимо да съдържат информация относно ПРЗ (търговско наименование); доза на дка (концентрация в %); третиращи площи (дка); техника за приложение. За изчисляване на използваните количества ПРЗ тези данни биха били най-точни и изчерпателни. Дневниците се заверяват от МЗХ като земеделските стопани, които не водят такива дневници подлежат на санкции по силата на Закона за защита на растенията. Към момента на изготвяне на анализа обобщена информация от тези дневници не е налична.

Към момента на изготвяне на анализа е налична информация за площи, върху които са внасяни хербициди, фунгициди, инсектициди от проведеното през 2010 г. преброяване на земеделските стопанства, както и количеството на прилаганите препарати.

Натискът, който оказват ПРЗ върху подземни и повърхностни водоизточници се влияе от редица фактори, които включват: разтворимост във вода, склонност да се абсорбират в почвата и устойчивостта им (време на полуразпад). Комбинацията от тези фактори се използва за оценка на потенциала на препаратите за растителна защита да се просмукуват в почвата или да се оттичат в повърхностни водни тела след тяхното прилагане. Същевременно върху количеството на просмукуване, освен характеристиките

на препаратите, влияят и видът на почвата, нивото на валежи и интензитетът на напояване.

Поради това за изчисляване на разходите за околна среда, причинени от дифузно замърсяване в резултат от използване на ПРЗ, е използван методически подход, който включва определяне на стойността на мерките, включени в Плановите за управление на речните басейни, които са свързани с дейности по предотвратяване и отстраняване на дифузно замърсяване от земеделието от продукти за растителна защита.

Така изчислените разходи за околна среда за дифузно замърсяване се разпределят пропорционално на количеството подадена вода за услугите:

- обществено водоснабдяване за селското стопанство, и
- самостоятелно водоснабдяване за селското стопанство за напояване.

С) Разходи за околна среда, причинени от дифузно замърсяване от животновъдство

Това са разходите, произтичащи от дифузно замърсяване от дейности по отглеждането на животни и употребата на получения органичен тор.

Използвана е следната методология за изчисляване на разходите за околна среда, произтичащи от дифузно замърсяване при отглеждането на животни.

За база за изчисляване на натиска от дифузно замърсяване в резултат на отглеждането на животни е използвана методологията на модела „Венерблум“:

- Според модела „Венерблум“ е необходимо определяне на единен измерител за натоварването от различни видове животни - еквивалент животно, като е избран „еквивалент крава“.

- За изчисляване на натоварването за еквивалент животно се използва следната формула:

$$X = \{(N1 * 85) / 85\} + \{(N2 * 57) / 85\} + \{(N3 * 44) / 85\} + \{(N4 * 22) / 85\} + \{(N5 * 15) / 85\} + \{(N6 * 1) / 85\} + \{(N7 * 0,64) / 85\}$$

Където:

X - Еквивалент животинска единица (Еквивалент крава)

N1 - Брой крави

N2 - Брой биволи и телета

N3 - Общ брой еднокопитни (коне, магарета, мулета и катъри)

N4 - Брой свине (различни възрасти)

N5 - Общ брой овце и кози

N6 - Брой зайци

N7 - Общ брой птици

- Натоварването от еквивалент крава се равнява на 85 кг азот и 13 кг фосфор за година.

- В аграрните доклади е налична информация относно броя на гореизброените животни в страната.

- Информация относно броя отглеждани животни по басейни за речно управление е налична единствено към 2010 г. по данни от проведено от МЗХ преброяване на земеделските стопанства през същата година. Подобна разбивка за останалите анализирани години не е налична. С цел изчисляване на натоварването на ниво район за басейново управление се прави допускането, че регистрираното разпределение по басейни по групи животни през 2010 г. е относително постоянно и съответства на това през 2008, 2009, 2011 и 2012 г.

- При заместване на получените бройки във формулата от модела „Венерблум” се получава общото натоварване с общ азот и общ фосфор на национално ниво.

- Степента на въздействие върху водите в резултат от дифузното замърсяване е приета около 100 пъти по-слаба в сравнение с точковото замърсяване (аналогично на подхода при определяне на разходите за околна среда за торене).

Д) Разходи за околна среда, причинени от дифузно замърсяване при отглеждането на аквакултури

Дифузно замърсяване се регистрира и в резултат от интензивно отглеждане на морски и сладководни аквакултури с изкуствена храна. В случаи, когато фермите (язовири и други съоръжения) нямат изградени собствени системи за пречистване, те са източник на азот и фосфор в пресните и морските води, използвани при отглеждането на аквакултури.

Предложената методология за определяне на дифузното замърсяване е на база доклад на Северния съвет (междупарламентарна организация за сътрудничество, създадена през 1952 г. със седалище в Хелзинки) относно най-добрите техники в сектора на аквакултурите. Докладът съдържа резюме на английски език и описва три подхода за количественото определяне на изпуснати количества/загубите в повърхностните води на азот и фосфор от системите за отглеждане на аквакултури. Дифузното замърсяване при отглеждане на аквакултури се изчислява на база на изпуснатите количества азот и фосфор по методология, сходна на гореописаната.

- Необходима е информация относно количеството използвана храна и производството на индивидуалните ферми, както и за състава на азот и фосфор в храната и в крайната продукция. За изчисляване на натоварването в анализа не трябва да бъдат включвани фермите, които имат собствени системи за пречистване на отпадъчните води. Тогава, годишното натоварване с азот и фосфор може да бъде изчислено с помощта на следната формула:

$$L = 0,01 \times (IC_i - PC_f)$$

Където:

- L : натоварване с фосфор (P) или азот (N), измерено в тона/година
- I : количество използвана храна (тона/година)
- C_i : фосфорно или азотно съдържание в храната (%)
- P : произведена продукция (тона/година)
- C_f : Фосфорно или азотно съдържание в произведената продукция (%)

- За средно съдържание на азот и фосфор в килограм, произведена продукция (живо тегло), могат да се приемат стойностите, предложени в препоръките

на Комисията за защита на околната среда на Балтийско море към Хелзинкската комисия на страницата на HELCOM, от съответно 0,4% фосфор и 2,75% азот.

- В препоръките на Комисията за защита на околната среда на Балтийско море към Хелзинкската комисия на страницата на HELCOM са предложени гранични стойности за максимално допустимо средногодишно изпускане на азот и фосфор, които за 1 кг риба (живо тегло) са съответно до 50 г азот и 7 г фосфор. Годишни изпускания над тези нива се приемат за причинители на дифузно замърсяване.

- Степента на въздействие върху водите в резултат от дифузното замърсяване е приета около 100 пъти по-слаба в сравнение с точковото замърсяване (аналогично на подхода при определяне на разходите за околна среда за торене).

Изчислява се общата цена на замърсяване на район за басейново управление като измереното общо натоварване с азот и фосфор над определените граници се умножава по съответния размер на таксата за замърсяване с общ азот и общ фосфор.

1.1.2. Приходи, включени във възстановяването на разходите

Прекият принос на потребителите на услугата обществено водоснабдяване – население, индустрия, селско стопанство и услуги, към възстановяването на разходите е чрез платените цени за предоставянето на услугата.

Приходите на ВиК дружествата са изчислени на база предоставените официални данни от НСИ за годишните нива на доставеното количество вода умножено по осреднената цена за доставка на вода по отделни райони за басейново управление. Осреднената цена за доставка на вода е изчислена при следните стъпки:

- Идентифициране на цените за водоснабдяване на всички ВиК оператори в страната за периода 2008-2012 г. съгласно решенията на ДКЕВР.
- Определяне на броя на обслужваното население, което ползва услугата водоснабдяване, от всеки един оператор, разпределено по райони за басейново управление.
- Изчисляване на средно претеглена цена за услугата водоснабдяване въз основа на цената за доставка на вода и обслужваното население.

В допълнение към прекия принос, за правото на ползване на води ВиК операторите заплащат такси за водовземане от повърхностни и подземни води - 0,02 лв./м³ и при необходимост от минерални води - 0,03 лв./м³ (Съгласно Тарифата за таксите за водовземане, за ползване на воден обект и за замърсяване (Обн., ДВ, бр. 50 от 1.07.2011 г., в сила от 1.01.2012 г., изм., бр. 3 от 10.01.2012 г., в сила от 1.01.2012 г.), което от гледна точка на Ръководството на WATECO представлява интернализиран принос към възстановяването на разходите. Таксите, заплащани от ВиК операторите, са включени в цената на услугата, заплащана от потребителите, и не са включени пряко в изчисляванията, за да се избегне двойното им отчитане.

1.2. Обществено напояване

1.2.1. Разходи, включени във възстановяването на разходите

1.2.1.1. Финансови разходи

Финансовите разходи за услугата обществено водоснабдяване, които са включени във възстановяването на разходите, обхващат:

А) оперативни разходи за поддържане на дълготрайни материални и нематериални активи, свързани с осъществяване на услугата водоснабдяване.

Източникът на информация за оперативните и инвестиционните разходи на хидромелиоративните системи са годишните финансови отчети на „Напоителни системи“ ЕАД. Дружеството предоставя 2 основни групи услуги – доставка на вода и експлоатация и поддържане на обекти за предпазване от вредното въздействие на водите (ОПВВВ), затова е необходимо да се определи относителният дял на разходите, свързани с доставката на вода. Тъй като финансовият отчет не дава достатъчно информация, за да се направи разделение на разходите за двете групи услуги, е използвана приетата методология в Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор в Р България (НСУРВС), според която дялът на разходите на „Напоителни системи“ ЕАД, свързани с доставка на вода, е определен експертно като 48,5% от разходите за обичайна дейност на дружеството. Този дял е резултат от анализа на дейността на дружествата, предоставящи услуги във водния сектор, част от стратегията.

В) капиталови разходи за придобиване на ДМА и ДНМА

Годишните финансови отчети на „Напоителни системи“ ЕАД не съдържат информация за направените инвестиции за доставка на вода. Като източник на информация е използвана справка за Мерките за намаляване на загубите на вода от хидромелиоративните системи и за подобряване и възстановяване на напоителната инфраструктура, съгласно поименни списъци на МЗХ за 2010 - 2012 г. Информацията е налична по райони за басейново управление.

Публични институции

Към капиталовите разходи са включени и инвестициите за водоснабдяване, които се финансират от ПРСР и държавния бюджет.

Информацията е анализирана на базата на преглед на всеки конкретен проект в областта на водите, а за проекти включващи и други дейности по специално разработена методика.

Разпределението на инвестициите за водоснабдяване, финансирани от ПУДООС, ОПОС, ПРСР по райони за басейново управление на водите е направено на база на информацията за населеното място, в което се изпълнява съответния проект и съответно към кой район за басейново управление на водите попада това населено място.

Разпределението по райони за басейново управление на водите на разходите на общините за водоснабдяване е извършено по следния алгоритъм:

- когато територията на една община да попада в повече от един район за басейново управление на водите е използвана матрица, разработена при актуализацията на икономическия анализ на водоползването изпълнена за целите на първите ПУРБ през 2009-2010 г..

- Бюджетните разходи за водоснабдяване на всяка една община са разпределени между районите за басейново управление на водите на базата на разпределението на нейното население по тези райони.

С) административни разходи, свързани с предоставянето на услугата, включват разходите на институциите за опазване на водите на България и за мониторинг на водите.

Източникът на тези данни са годишните отчети на МОСВ за степента на изпълнението на политиките от програмния бюджет на министерството и разходите за тяхното изпълнение въз основа на проведените дейности за съответната отчетна година към 31 декември, които представят разходите за опазване на околната среда на консолидирана основа. Това означава, че всички средства, изразходвани, трансферирани или координирани от държавния бюджет, се разглеждат като разходи на МОСВ, независимо от източника на финансиране, но само в частта, която министерството управлява. Тук са обединени разходите на МОСВ и всички негови ресорни институции, свързани с управлението на водите (ИАОС, РИОСВ, Басейнови дирекции).

Разходите за управление на водите обхващат ведомствените разходи по Програма „Оценка, управление и опазване на водните ресурси на Република България” за периода 2008-2012 г., а разходите за мониторинг – ведомствени разходи на МОСВ по Програма „Национална система за мониторинг на околната среда и информационна безопасност“ за същия период.

Разходите за управление на водите са разпределени между водните услуги пропорционално на приходите от всяка услуга.

Тъй като разходите за мониторинг са общи за цялата система за мониторинг на околната среда, разпределението им между водните услуги обхваща две стъпки:

1. Определяне на дела на разходите за мониторинг на водите в общите разходи за мониторинг въз основа на данните на НСИ за разходите за опазване и възстановяване на околната среда по направления - разходите за мониторинг на водите са пропорционални на разходите за опазване и възстановяване на околната среда по направления.

2. Разпределяне на разходите за мониторинг по водни услуги. Използван е подходът, описан по-горе за разходите за управление на водите.

Административните разходи по управление на водните ресурси и мониторинг се разпределят между районите за басейново управление пропорционално на броя на населението.

Разпределението на финансовите разходи по отделни потребители (селско стопанство, индустрия) е направено на база дела на доставената вода на всеки потребител в общото количество доставена вода от хидромелиоративните системи (което е в съответствие с на Ръководството на WATECO) по официални данни на НСИ.

1.2.1.2. Ресурсни разходи (определят се по методологията посочена в т. 1.1.1.2)

1.2.1.3. Разходи за околна среда (определят се по методологията посочена в т. 1.1.1.3)

1.2.2. Приходи, включени във възстановяването на разходите

Прекият принос на потребителите на услугата обществено водоснабдяване – население, индустрия, селско стопанство и услуги, към възстановяването на разходите е чрез платените цени за предоставянето на услугата.

Приходите на „Напоителни системи“ ЕАД са изчислени също на база данните на НСИ за доставеното количество вода. Информация за цените на дружеството за доставяне на вода е взета от заповедите на МЗХ за всяка една година. За изчисляването на приходите са използвани осреднени цени на национално ниво.

В допълнение към прекия принос, за правото на ползване на води „Напоителни системи“ ЕАД заплащат такси за водовземане от повърхностни води за напояване на земеделски култури, в размер на 0,001 лв./м³, а за водовземане от подземни води – 0,01 лв./м³ (Съгласно Тарифата за таксите за водовземане, за ползване на воден обект и за замърсяване (Обн., ДВ, бр. 50 от 1.07.2011 г., в сила от 1.01.2012 г., изм., бр. 3 от 10.01.2012 г., в сила от 1.01.2012 г.).

2. Обществено отвеждане на отпадъчни води

Водната услуга „Обществено отвеждане на отпадъчни води“ се предоставя от ВиК операторите. Услугата включва отвеждане на отпадъчни води посредством канализационни системи за населението и икономическите субекти (в т.ч. в индустрията, селското стопанство и услугите)

В България 74,3% от населението е свързано с обществена канализация (по данни на НСИ за 2012 г.).

2.1. Разходи, включени във възстановяването на разходите

2.1.1. Финансови разходи

Финансовите разходи за разглежданата услуга, които трябва да бъдат включени във възстановяването на разходите, обхващат:

А) оперативни разходи за поддържане на дълготрайни материални и нематериални активи, свързани с осъществяване на услугата отвеждане на отпадъчни води. За изчисляване на оперативните разходи се използва информация от годишните финансови отчети на ВиК дружествата, публикувани в Търговския регистър към Агенция по вписванията. Включени са разходите за материали, разходите за персонал, разходите за външни услуги и други разходи. Тези разходи се представят обобщено за ВиК дружествата и липсва разбивка както по видове услуги (водоснабдяване, отвеждане и пречистване на отпадъчни води), така и по потребители. Поради това се предлага да се използва подход за разпределението на разходите, използван в анализа за първите ПУРБ., а именно:

- водоснабдяване – 79%;
- канализация – 8%;
- пречистване – 13%.

В) капиталови разходи за придобиване на ДМА и ДНМА

Инвестиционните разходи включват основно разходи за изграждане, реконструкция и рехабилитация на канализационната мрежа. Включени са капиталовите разходи за придобиване на ДМА и ДНМА на ВиК дружествата, получени от годишните финансови отчети. Стойността им е разпределена по видове услуги съгласно посочените по-горе дялове.

Към капиталовите разходи са включени и инвестициите за изграждане и реконструкция на канализационните системи, които се финансират от ПУДООС, ОПОС, ПРСР и общинските бюджети.

Информацията за размера на инвестициите на ПУДООС е съгласно представени справки за изразходваните средства на предприятието по сключени договори в областта на управление на водите.

Средствата за финансирането по ОПОС 2007-2013 г. са изчислени на база получени справки за договорените проекти за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води за периода 2008-2013 г. Бюджетните средства на тези от тях, за които не е открита допълнителна информация, са разпределени поравно за отделните компоненти на ВиК системата, които засягат. Работи се с допускането, че всеки проект по ОПОС 2007-2013 г. се изпълнява в рамките на три години.

Разпределението на разходите по ПРСР - мярка 321 "Основни услуги за населението и икономиката в селските райони" е направено съгласно методологията, описана при услугата обществено водоснабдяване.

Допълнително към капиталовите разходи в методологията са включени разходите за инвестиции на общините за канализация. Към момента обаче е невъзможно тяхното идентифициране.

С) административни разходи, свързани с предоставянето на услугата, включват разходите на институциите за опазване на водите на България и за мониторинг на водите, съгласно методологията, описана при водната услуга „обществено водоснабдяване“.

Разпределението на финансовите разходи по отделни потребители – домакинства, индустрия, селско стопанство и услуги, е направено на база дела на отведеното количество отпадъчни води за всеки потребител в общото отведено количество от ВиК дружествата.

2.1.2. Ресурсни разходи

Не са идентифицирани ресурсни разходи.

2.1.3. Разходи за околна среда

За разглежданата услуга са идентифицирани разходи за околна среда, причинени от дифузно замърсяване от населени места без изградени канализационни системи. За изчисляване на разходите за околната среда, причинени от липсата на канализация в населените места, се предлага методология за населени места с над 2000 е.ж. и за населени места под 2000 е.ж. поради различния подход за тяхното изчисление:

За населени места с над 2000 е.ж.

Разработените Регионални генерални планове за водоснабдяване и канализация за обособените територии на 51 ВиК оператора в страната съдържат информация за планираните инвестиции за канализация, необходими за изграждане на капацитет за постигане на съответствие с изискванията на Директива 91/271/ЕЕС относно пречистването на градските отпадъчни води. Сумата на планираните инвестиции е стойността на необходимата инвестиция за преодоляване на дифузното замърсяване в населени места с над 2000 е.ж.

При изчисляване на частта на разходите за канализация от Регионалните генерални планове е използван следният подход:

Прегледани са всички разработени РГП за страната (при разработването на РГП ВиК операторите в страната са разпределени в три района – Западен, Централен и Източен район).

На база предвидените краткосрочни програми, обхващащи периода до 2020 г., е изчислена сумата на необходимите средства за изграждане на канализация, необходими за преодоляване на натиска в резултат от дифузното замърсяване за населени места с над 2000 е.ж. В Източен район за част от ВиК операторите проектите са представени комбинирано за отвеждане и пречистване на отпадъчни води, и за отделянето на разходите по видове водни услуги са използвани осреднените дялове за канализация и пречистване, изчислени на база проектите в Източен район, за които има налична разбивка по видове услуги.

С цел избягване на „двойно броене“ от така изчисления натиск в резултат от дифузното замърсяване в населени места с над 2000 е.ж. без изградена канализация е необходимо да се приспадне стойността на изразходваните средства по ОПОС за канализация за всяка анализирана година.

Сумата на планираните инвестиции за изграждане на канализационна система в населени места с над 2000 е.ж., представляваща натиск, не е включена при изчисляването на възстановяването на разходите, защото не може да бъде коректно разпределена по години, тъй като към настоящия момент не са ясни индикативните програми за разпределение на средствата през следващия програмен период.

За населени места с под 2000 е.ж.

НСИ предоставя информация относно населението на страната, което е с независимо/самостоятелно пречистване на отпадъчните води. В доклада за прилагане на изискванията на Директива 91/271/ЕЕС относно пречистване на отпадъчни води на МОСВ и таблиците към него има данни относно агломерациите с над 2000 е.ж. в страната и статуса на изграждане на канализационните им системи. В придружаващите таблици към доклада има информация относно съществуващия капацитет на канализационната система за всяка агломерация и предвидения капацитет след изпълнение на договорите за строителство (капацитетът за всяка агломерация е представен под формата на брой еквивалент жители). Разликата между предвидения и съществуващия капацитет представлява „липсващият капацитет“. Изчислява се дял на неизграденост на канализационната система като се раздели липсващият капацитет на предвидения такъв. С получената величина се умножава населението на всяка агломерация по данни на НСИ. След сумиране на полученото население за всяка агломерация се получава общият брой население в населените места с над 2000 е.ж., което не е включено в централната канализация.

Към момента на изготвяне на настоящия анализ е възможно изчисляване на дела на неизграденост на канализационната система единствено за 2012 г.

За изчисляване на броя на жителите, живеещи в населени места под 2000 е.ж., които не са свързани с канализационна система, е необходимо от общото население на страната, което е с независимо/самостоятелно пречистване на отпадъчни води да се извади броят на населението, живеещо в агломерации с над 2000 е.ж, което също е с независимо/самостоятелно пречистване на отпадъчни води.

Проведено е национално представително социологическо проучване на населението през 2009 г. Изследването предоставя информация относно процентното разпределение на различните начини за решаване на проблема с отпадъчните води на национално ниво и на ниво райони за басейново управление. Към датата на изследването на национално ниво 7,5% от анкетираните отговарят, че проблемът с отпадъчните им води е решен чрез използването на септична яма, която се почиства от машини, а 17,1% - чрез септична яма, която не се чисти от машини, т.е. това са т.нар

попивни ями. Прави се допускането, че към момента на изготвяне на настоящия анализ не е настъпила значителна промяна в разпределението – т.е. от всички ями 30% са такива, които се чистят от машини и съответно 70% - които не се чистят. В допълнение на база експертна оценка се прави допускането, че на годишна база след 2012 г. 5% от попивните ями ще бъдат заменени от такива, които позволяват чистене с машини.

Тъй като липсва първична информация относно броя на ямите в страната за изчисляването им се използва следният подход: броят на населението в населени места под 2000 е.ж. се разделя пропорционално на населението в четирите района за басейново управление. Населението във всеки район се разделя на средния размер на домакинство в района и полученният резултат съответства на броя ями. Предвижда се информацията относно броя на ямите, брой ползватели, размер и вид да започне да се събира от ВиК операторите и да се предоставя на МОСВ.

Един член на домакинство произвежда около 35 м³ отпадъчни води за една година. На база тази информация се изчисляват отпадъчните води от домакинство за всеки район за басейново управление за година.

За изчисляване на разходи за почистване на септичните ями, които се почистват с машини, е необходима информацията относно обема на ямите. Тъй като такава на този етап не е налична, се прави допускането, че средната цена на почистване на яма е 100 лв. Ако за среден размер на цистерна за почистване се приемат обеми от 10 м³, то тогава една цистерна трябва да чисти отпадъчните води на домакинство за една календарна година N на брой пъти. Коефициентът N се получава при разделяне на общото количество отпадъчни води на домакинство за година на обема на една цистерна. Цената за почистване на септична яма за година се получава като резултативна величина от множителите: 1) брой необходими почиствания и 2) единична цена на почистване.

За попивните ями, е използван следният подход: тъй като използването на такива ями не е позволено, то е необходимо изграждането на ями, които позволяват чистене с машини. На база експертна оценка е определена единична цена за изграждане на септична яма от 25 м³, която е достатъчна за нуждите на едно средностатистическо домакинство, в размер на 7000 лв. Общият размер на разходите се получава при умножаване на броя на ямите, които е необходимо да бъдат изградени по единичната цена. Прави се допускането, че ямите имат полезен живот 50 години и съответно общата инвестиционна стойност следва да се раздели на 50, за да се получи стойността на годишните капиталови разходи. След изграждането на ями, които позволяват чистене с машини е необходимо да бъде приложен горният подход за определяне на разходите, необходими за почистването им.

Разходите за изграждане и поддръжка на ями, които се чистят от машини, не се припокриват с финансираните разходи по ПРСР за изграждане на канализация, тъй като броят на ямите се определя на база информацията от НСИ за населението, което не е свързано с канализационната система. При изграждане на канализация в населени места под 2000 жители, бройката на населението, което е включено в мрежата, би следвало да е отчетена в данните на НСИ.

Разпределението на разходите за околна среда по отделни потребители – домакинства, индустрия, селско стопанство и услуги, е направено на база дела на отведеното количество отпадъчни води за всеки потребител в общото отведено количество от ВиК дружествата.

2.2. Приходи, включени във възстановяването на разходите

Прекият принос на потребителите на услугата обществено отвеждане на отпадъчни води – население, индустрия, селско стопанство и услуги, към възстановяването на разходите е чрез платените цени за предоставянето на услугата.

Приходите от услугата отвеждане на отпадъчни води на ВиК дружествата са изчислени на база предоставените официални данни от НСИ за годишните нива на отведеното количество отпадъчни води умножено по осреднената цена за канализация от съответния доставчик на услугата по отделни райони за басейново управление. Осреднената цена за отвеждане на отпадъчни води е изчислена при следните стъпки:

- Идентифициране на цените за отвеждане на отпадъчни води на всички ВиК оператори в страната за периода 2008-2012 г. съгласно решенията на ДКЕВР.
- Определяне на броя на обслужваното население, което ползва услугата отвеждане на отпадъчни води, от всеки един оператор, разпределено по райони за басейново определяне
- Изчисляване на средно претеглена цена за услугата отвеждане на отпадъчни води въз основа на цената за отвеждане на отпадъчни води и обслужваното население.

3. Обществено пречистване на отпадъчни води

3.1. Разходи, включени във възстановяването на разходите

3.1.1. Финансови разходи

Водната услуга „Обществено пречистване на отпадъчни води“ се предоставя от ВиК операторите. През 2012 г. общият брой на СПСОВ е 87, като с първично пречистване са 11, с вторично - 53 и с допречистване за отстраняване на биогенни вещества – 23. По данни на НСИ през 2012 г. общото население с пречистване на отпадъчни води е 56,1%.

Финансовите разходи са определени по аналогичен на посочения в т.2.1.1.1. подход.

3.1.2. Ресурсни разходи

Не са идентифицирани ресурсни разходи.

3.1.3. Разходи за околна среда

Разходи за околна среда, причинени от точково замърсяване с отпадъчни води от населението и индустрията

Приема се, че разходите за изграждането на ГПСОВ са свързани с предотвратяване на щети върху околната среда и екосистемите и подобряват екологичното качество на водните екосистеми, което всъщност определя природата им на *екологични разходи*. С цел да се избегне рискът от двойно отчитане на един и същ вид разходи един път като финансови и втори път като екологични, разходите за изграждането на ГПСОВ са изключени от финансовите разходи и ще се разглеждат като екологични разходи.

От годишните финансови отчети на ВиК дружествата е използвана информация за направените инвестиции във ВиК системата. Стойността им е разпределена по видове услуги (водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчни води)

съгласно приложените по-горе дялове при изчисляването на оперативните разходи за доставка на вода на ВиК дружествата.

Към разходите за околна среда са включени и инвестициите за изграждане, реконструкция и модернизация на ПСОВ, които се финансират от ПУДООС, ОПОС, ПРСР и общинските бюджети, които са определени по начин аналогичен на описания в т.2.1.1.3.

Разработените Регионални генерални планове за водоснабдяване и канализация за обособените територии на 51 ВиК оператора в страната съдържат информация за планираните инвестиции за пречистване, необходими за изграждане на капацитет за постигане на съответствие с изискванията на Директива 91/271/ЕЕС относно пречистването на градските отпадъчни води. Прави се допускането, че сумата на планираните инвестиции се равнява на натиска, в резултат от неизградеността на съоръжения за пречистване на отпадъчни води в населени места с над 2000 е.ж. За изчисляване на сумата на планираните инвестиции е използвана методологията, описана при услугата обществено отвеждане на отпадъчни води.

Сумата на планираните инвестиции за изграждане на съоръжения за пречистване на отпадъчни води в населени места с над 2000 е.ж. не е включена при изчисляването на възстановяването на разходите.

Разпределението на разходите по отделни потребители – домакинства, индустрия, селско стопанство и услуги, е направено на база дела на пречистеното количество отпадъчни води за всеки потребител в общото пречистено количество от ВиК дружествата.

Разходи за околна среда, причинени от дифузно замърсяване от депа за отпадъци

Сериозен източник на дифузно замърсяване на подземните води са депата за отпадъци, които не отговарят на европейските изисквания – нерегламентирани и неизолирани, в резултат от просмукване на инфилтратата от цялата площ на депото. Тези депа са източник на амоний и нитрати. Това е резултат от отсъствието на долен изолиращ екран на депата и дренажна система за отвеждане на инфилтратата, както и на недоброто им стопанисване. Всички съществуващи депа, които не са в съответствие с националното и европейското законодателство подлежат на закриване или рекултивиране. За остойностяване на екологичните разходи, свързани с дифузното замърсяване от депа, които не отговарят на изискванията, се предлага отново използване на метод за оценка на база разходи. За еквивалент на екологичните разходи се приемат разходите, необходими да бъдат извършени с цел намаляване на негативното въздействие от дифузното замърсяване. В Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г. са изчислени необходимите инвестиции за закриване и рекултивация на стари депа за битови отпадъци с оползотворяване на депонираните отпадъци, където е възможно, в размер на 176,6 млн. лв. Процесът по закриване и рекултивация на депа за битови отпадъци трябваше да приключи до 2009 г. Този срок не е спазен, поради което необходимите средства за изпълнение на заложените изисквания се залагат като натиск, от който следва да бъдат приспаднати извършените инвестиции за рекултивация на депата за отпадъци, които не отговарят на европейските изисквания.

Разпределението на разходите е 89% за населението и 11% за юридически лица (бизнеса), тъй като това са основно депа за битови отпадъци. Стойностите на тези относителни дялове са получени на база резултати от анкетно проучване сред всички

общини в България, проведено в рамките на процеса на разработване на Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г.

Тъй като се касае за битови отпадъци, разпределението на разходите между различните икономически сектори изключва селското стопанство, като разходите се разпределят между секторите услуги и индустрия в съотношение 85%:15%. Това съотношение е определено експертно на база на средното съотношение на брутната добавена стойност, произведена в тези сектори в области със структуроопределящо отношение на услугите предвид допускането, че индустриалните отпадъци не се депонират на депа за битови отпадъци.

Разпределението на разходите по райони за басейново управление на водите е извършено пропорционално на количеството на битовите отпадъци, генерирани в съответния район. За целта са използвани данни за нормите на натрупване на битови отпадъци на 1 жител по общини (по информацията от анализите и прогнозите, изготвени за целите на Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г.), които на базата на специално разработена за целта матрица са осреднени за ниво райони за басейново управление.

Сумата на планираните инвестиции за закриване и рекултивация на стари депа за битови отпадъци с оползотворяване на депонираните отпадъци, представляваща натиск, не е включена при изчисляването на възстановяването на разходите, защото не може да бъде коректно разпределена по години, тъй като към датата на извършването на оценките (2012 г.) не са ясни индикативните програми за разпределение на средствата през следващия програмен период.

3.2. Приходи, включени във възстановяването на разходите

Приходите за услугата обществено пречистване на отпадъчни води за население, индустрия, селско стопанство и услуги, към възстановяването на разходите е чрез платените цени за предоставянето на услугата.

Приходите от услугата пречистване на отпадъчни води на ВиК дружествата са изчислени на база предоставените официални данни от НСИ за годишните нива на отведеното количество отпадъчни води умножено по осреднената цена за пречистване по райони за басейново управление. Осреднената цена за пречистване на отпадъчни води е изчислена при следните стъпки:

- Идентифициране на цените за пречистване на отпадъчни води на всички ВиК оператори в страната за периода 2008-2012 г. съгласно решенията на ДКЕВР.
- Определяне на броя на обслужваното население, което ползва услугата пречистване на отпадъчни води, от всеки един оператор, разпределено по райони за басейново определяне
- Изчисляване на средно претеглена цена за услугата пречистване на отпадъчни води въз основа на цената за доставка на вода и обслужваното население.

В допълнение, Съгласно Тарифата за таксите за водовземане, за ползване на воден обект и за замърсяване ВиК операторите заплащат такса за замърсяване с единичен размер 0,005 лв./м³.

Съгласно Ръководството на WATECO тези такси представляват интернализиран принос към възстановяването на разходите. Таксите, заплащани от ВиК операторите, са включени в цената на услугата, заплащана от потребителите, и не са включени пряко в изчисляванията, за да се избегне двойното им отчитане.

Таксите за замърсяване при заустване на отпадъчни води в повърхностни води се определят по данни от извършен собствен мониторинг на количеството на заустваните отпадъчни води и на концентрацията на характерни замърсители, за които в разрешителното са определени индивидуални емисионни ограничения.

4. Самостоятелно водоснабдяване в индустрията

4.1. Разходи, включени във възстановяването на разходите

4.1.1. Финансови разходи

Финансовите разходи (*оперативни разходи* за поддържане на дълготрайни материални и нематериални активи, свързани с осъществяване на собствено водоснабдяване за индустрията и *капиталови разходи* за придобиване на ДМА и ДНМА за услугата собствено водоснабдяване за индустрията) се считат за напълно покрити от предприятията чрез собствените им приходи.

Поради тази причина финансовите разходи включват само административни разходи, свързани с предоставянето на услугата и обхващат разходите на институциите за опазване на водите на България и за мониторинг на водите.

4.1.2. Ресурсни разходи

Освен ресурсните разходи при текущ и бъдещ недостиг на вода (съгласно т. 1.1.1.2.), при самостоятелното водоснабдяване следва да се включат и ресурсните разходи, изчислени въз основа на „ценността“ на използвания воден ресурс.

Ценността на ресурса се определя на основата на допускането, че ВиК дружествата и индустрията се „конкурират“ при използването на водния ресурс, тоест „ценността“ на водния ресурс, използван от индустрията, е равна или по-висока от тази за обществено водоснабдяване, тъй като последното следва да се задоволява приоритетно. В този смисъл ценността на използвания ресурс (разходи за ресурс) от предприятията за собствено водоснабдяване се изчислява на база на количествата използвана вода от тях (по данни на НСИ) и средната цена на водоснабдителната услуга по райони за басейново управление. Този резултат се коригира, така че да се отчете значително по-високата ефективност на предприятията в сравнение с ВиК операторите – елиминиране на влиянието на високите загуби на вода (60% по данни на КЕВР) и на високите оперативни разходи на ВиК дружествата (напр. персонал, материали, външни услуги и др., като без тях самостоятелното водоснабдяване в индустрията е около 60% по-ефективно в сравнение с ВиК операторите).

Таксата за водовземане от повърхностни и подземни водоизточници е разделена на такава за промишлено водоснабдяване и за всички други цели. Докато НСИ предоставя данни за количествата използвана вода от индустрията чрез собствено водоснабдяване от повърхностни и подземни източници, липсва информация дали използваният воден ресурс е за промишлени или за други цели. Поради това се приема допускането, че 90% от количеството добита вода от повърхностни и подземни водоизточници чрез собствено водоснабдяване от индустрията е за промишлени цели, а останалите 10% - за всички други цели.

4.1.3. Разходи за околна среда

Разходите за околна среда за услугата са свързани с разходите, които предприятията имат, за пречистване на промишлените отпадъчни води. Една част от предприятията имат сключени договори с ВиК операторите за включване към

обществената канализационна мрежа. Поради това техните разходи за пречистване на промишлени отпадъчни води са изчислени и включени в разходите за околна среда, причинени от точково замърсяване с отпадъчни води от индустрията в т. 8.1.3. на услугата обществено пречистване на отпадъчни води.

За другата част от предприятията, които инвестират в изграждането на собствени промишлени ПСОВ, се приема, че разходите за околна среда са покрити чрез приходите от дейността им.

4.2. Приходи, включени във възстановяването на разходите

Приносът към възстановяването на разходите за услугата собствено водоснабдяване в индустрията е чрез таксата за водовземане, съгласно Тарифата за таксите за водовземане, за ползване на воден обект и за замърсяване.

Към момента размерът на таксата е:

-за повърхностни води: за промишлени цели – 0.045 лв./м³ и за всички други цели (извън питейни, промишлени и за селското стопанство) – 0.065 лв./м³

-за подземни води: за промишлени цели – 0.07 лв./м³ и за всички други цели (извън питейни, промишлени и за селското стопанство) – 0.16 лв./м³

Годишното количество на ползваната вода от индустрията е на база получена официална статистическа информация от НСИ. Тъй като за индустрията се прилагат две отделни такси за водовземане в зависимост от целите за използване на водния ресурс – за промишлени или всякакви други цели, а НСИ не предоставя данни за тези количества, се приема допускането, че 90% от използваните води от самостоятелно водоснабдяване в индустрията са за промишлени цели и 10% - за други цели.

Приходите от таксата за водовземане се изчисляват като се умножи годишното количество на ползваната вода от индустрията по единичния размер на таксата за промишлено водоснабдяване съответно за повърхностни и за подземни води, както и за промишлени и всякакви други цели.

5. Самостоятелно водоснабдяване в селското стопанство, чрез индивидуални водоземни съоръжения

Към 2013 г. количеството иззета вода от самостоятелно снабдяване за селското стопанство за напояване (10583 хил. куб.м) представлява 0,2% от общото количество иззета прясна вода в страната (5 459 110 хил. куб.м)

5.1. Самостоятелно водоснабдяване в селското стопанство, чрез индивидуални водоземни съоръжения

5.1.1. Разходи, включени във възстановяването на разходите

5.1.1.1. Финансови разходи

Финансовите разходи (*оперативни разходи* за поддържане на дълготрайни материални и нематериални активи, свързани с осъществяване на собствено водоснабдяване за напояване в селското стопанство и *капиталови разходи* за придобиване на ДМА и ДНМА) се считат за напълно покрити чрез приходите на селскостопанските производители.

Поради тази причина финансовите разходи включват само административни разходи, свързани с предоставянето на услугата и обхващат разходите на институциите за опазване на водите на България и за мониторинг на водите.

5.1.1.2. Ресурсни разходи

Освен ресурсните разходи при текущ и бъдещ недостиг на вода (съгласно т. 1.1.1.2.), при самостоятелното водоснабдяване следва да се включат и ресурсните разходи, изчислени въз основа на „ценността“ на използвания воден ресурс.

Тъй като не съществува общовалиден начин за оценка на ценността на използвания воден ресурс се приема, че хидромелиоративните дружества и собственото водоснабдяване за селското стопанство се „конкурират“ при използването на водния ресурс. Поради тази причина е направено допускането, че „ценността“ на водния ресурс, използван за самостоятелно водоснабдяване в селското стопанство, е равна на цената, плащана от потребителите на хидромелиоративните системи с корекции, отразяващи по-високата ефективност на самостоятелното водоснабдяване. В този смисъл ценността на използвания ресурс за самостоятелно водоснабдяване от селското стопанство за напояване се изчислява на база на количествата използвана вода от него (по данни на НСИ) и средната цена на доставената вода от хидромелиоративните системи в страната – помпено и гравитачно. Този резултат се коригира, така че да се отчете значително по-високата ефективност на самостоятелното водоснабдяване в сравнение с хидромелиоративните дружества – елиминиране на влиянието на високите загуби на вода (тъй като не са налични официални данни за загубите на вода в хидромелиоративните системи се приема, че те са в рамките на около 70%) и на оперативните разходи на хидромелиоративните дружества (напр. персонал, материали, външни услуги и др., като без тях самостоятелното водоснабдяване е около 60% по-ефективно в сравнение с хидромелиоративните системи).

Таксата за водовземане за напояване на земеделски култури е различна при водовземане от повърхностни или подземни водоизточници, което налага разделяне на общите количества иззета вода за напояване на посочените две категории (липсва официална статистическа информация). За тяхното изчисляване се използва дялът на количествата иззети повърхностни и съответно подземни води от самостоятелно водоснабдяване за селското стопанство.

Определена е средната за България цена за доставка на вода от хидромелиоративните съоръжения от повърхностни и подземни води.

След елиминиране на влиянието на високите загуби на вода и на оперативните разходи на хидромелиоративните дружества (напр. персонал, материали, външни услуги и др.) се изчисляват разходите, които биха имали фермерите, ползващи индивидуални водовземни съоръжения.

5.1.1.3. Разходи за околна среда (определят се по методологията посочена в т. 1.1.1.3. А и В)

5.1.2. Приходи, включени във възстановяването на разходите

Приносът на услугата самостоятелно водоснабдяване в селското стопанство за напояване към възстановяването на разходите се осъществява чрез заплащането на такса за водовземане. Към момента размерът на таксата е 0,001 (лв./м³) за водовземане от повърхностни води и 0,01 (лв./м³) за водовземане от подземни води. Тъй като няма налични данни за събраните приходи от услугата самостоятелно водоснабдяване за селското стопанство за напояване се предлага следният подход:

- Използват се данни за общото количество доставена вода от самостоятелно снабдяване за селското стопанство за напояване с източник НСИ.

- Определената такса за водоземане се умножава по съответното количество вода от самостоятелно водоснабдяване за селското стопанство за напояване от повърхностни или подземни водоизточници.

5.2. Самостоятелно водоснабдяване за животновъдство и аквакултури от индивидуални водоземни съоръжения

5.2.1. Разходи, включени във възстановяването на разходите

5.2.1.1. Финансови разходи (аналогични на т. 1.2.1.1.)

5.2.1.2. Ресурсни разходи (определят се аналогично на методологията посочена в т. 1.2.1.2.)

5.2.1.3. Разходи за околна среда (определят се по методологията посочена в т. 1.1.1.3. С)

5.2.2. Приходи, включени във възстановяването на разходите (определят се аналогично на методологията посочена в т. 5.1.2.)

6. Производство на електроенергия от ВЕЦ

6.1. Разходи, включени във възстановяването на разходите

6.1.1. Финансови разходи

Финансовите разходи (*оперативни разходи* за поддържане дълготрайни материални и нематериални активи за производство на енергия от ВЕЦ и *капиталови разходи* за придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи за производство на енергия от ВЕЦ) се считат за напълно покрити от собствените приходи на ВЕЦ.

Поради тази причина финансовите разходи включват само административни разходи, свързани с предоставянето на услугата и обхващат разходите на институциите за опазване на водите на България и за мониторинг на водите.

6.1.2. Ресурсни разходи (изчисляват се съгласно методологията посочена в т. 1.1.1.2.)

6.1.3. Разходи за околна среда

За водната услуга производство на електроенергия от ВЕЦ са идентифицирани два вида разходи за околна среда:

Разходи за околна среда, причинени от осушаване на речните русла при водоползване от ВЕЦ

Разходите за околна среда са разграничени между ВЕЦ на реки и ВЕЦ на язовири. Причината за това разграничение е по-голямото негативно въздействие на речните ВЕЦ върху състоянието на реките. Водохващанията за ВЕЦ обикновено са най-отгоре по течението на реката (най-висока кота) - над водохващането за ВЕЦ няма други съоръжения за водочерпене, а също и след него чак до мястото на връщане на реката на отработените води. Има случаи, в които се ползва целият наличен обем в реката, въпреки че би следвало след водохващането в реката да се изпускат

екологичният минимум за поддържане на екосистемите.. Нормативно определеният минимум е 10% от средно многогодишното водно количество, но не по-малко от минималното средно месечно водно количество с обезпеченост 95% към точката на всяко съоръжение за регулиране на оттока или за водовземане. Контролиращият орган обаче на практика не може да проконтролира изпълнението на това изискване, обикновено се правят проверки по сигнал и практически е невъзможно да се измери изпусканото водно количество. В порядъка на няколко километра речното корито е осушено – изчезва рибата (фауната), растителността е изсъхнала и/или намалела и т.н. Пораженията по реката са толкова по-големи, колкото е по-отдалечено мястото на връщане в реката на отработените води от мястото на водовземане.

Към настоящия момент поради липса на информация за дължината на осушените участъци, е направено допускането на база експертна оценка, че средните разходи за възстановяване на нанесени щети от ВЕЦ на река са около 80 хил. лв./год. на ВЕЦ. Тъй като язовирните ВЕЦ нанасят по-малки щети (поради факта, че щетата на околната среда може да се обвърже със самото построяване на язовирното съоръжение), то разходите за възстановяване на нанесените от тях щети са в размер на около 10 хил.лв./год.

Разходи за околна среда, причинени от нарушаване на непрекъснатостта на течащите води от ВЕЦ

ВЕЦ нарушават непрекъснатостта на течащите води и накъсват речните участъци, като така създават непреодолими препятствия пред рибните популации. Разходите за елиминиране на нанесените щети се представят чрез разходите за изграждане на рибни проходи и се изчисляват въз основа на информация:

- за издадени разрешителни, при които е налице нарушаване на непрекъснатостта на реката - съответния вид разрешително, разрешени цели, височина на преградното съоръжение, каквато информация е налична в Басейновите дирекции за управление на водите.

- единични стойности за изграждане на рибни проходи – 32 хил. лв. на метър денивелация, в които са включени разходи за проектиране и изграждане на съоръжението. Разходите за изграждане на рибни проходи се изчисляват чрез умножение на броя на преградните съоръжения, за които трябва да се изградят рибни проходи във всеки район за басейново управление по височината на преградното съоръжение, по единичната цена за изграждане на рибен проход за съответната височина.

6.2. Приходи, включени във възстановяването на разходите

Приносът на ВЕЦ към възстановяването на разходите представлява начислените такси по издадените разрешителни за производство на електроенергия от ВЕЦ, единичният размер на които, съгласно Тарифата за таксите за водовземане, за ползване на воден обект и за замърсяване, е 0.016 лв/м³.

7. Предпазване от наводнения

Обхватът на услугата включва дейности, свързани с предпазване от вредното въздействие на водите (в т.ч. поддръжка на обекти за предпазване от вредното въздействие на водите), отводняване и ползване на воден обект за изземване на наносни

отложения от повърхностните води, за което се плаща такса съгласно Тарифата за таксите за водовземане, за ползване на воден обект и за замърсяване.

Първите две горепосочени групи обобщават разнообразен набор от дейности, свързани с:

- Изграждане, реконструкция и надграждане на диги, възстановяване на компрометирани диги; поддръжка на дигите; изграждане на регулиращи съоръжения за изпускане на води над дигите.
- Изграждане и поддръжка на отводнителни канали – охранителни и отвеждащи канали; терасиране, реконструкция на отводнителните канали.
- Изграждане на стени за защита от наводнения; прегради срещу наноси; консолидирани блокади; мобилни защитни прегради и др.
- Изграждане, реконструкция и поддържане на: морски брегозащитни съоръжения срещу наводнения; дамби за намаляване на енергията на морските вълни; вълноломи и подводни рифове.
- Изграждане и поддържане на речни корекции, удълбочаване на участъци от дерета; поддържане проводимостта на диги, корекции на реки и дерета и други хидротехнически и защитни съоръжения.
- Прочистване на речни корита и участъци от дървета и храсти, дънери, битови и строителни отпадъци и други натрупвания, създаващи препятствия за свободно преминаване на водите.
- Изкуствено оформяне на речни корита и заливаеми ивици (пасища, ливади и земеделски земи).
- Ограничаване или забрана за добива на инертни материали от речните корита; рекултивация на участъци, засегнати от добива на инертни материали.
- Залесителни мероприятия и изграждане на залесителни горски пояси
- Мониторинг и контрол на строителството в потенциалните заливаеми зони; премахване на незаконни постройки, подприщващи съоръжения, огради, складирани материали и други, намиращи се в границите на речните легла.
- Разнообразни административни дейности, свързани със: законодателни инициативи; подготовка и прилагане на нови нормативни документи и стандарти за защита от наводнения; налагане на забрани; въвеждане и прилагане на норми на проектиране; мониторинг и контрол.
- Информационни кампании за подготовка на населението за действие при наводнения.
- Създаване и поддържане на системи за наблюдение и прогнозиране на валежите и речния отток в речните басейни и др.
- Изпомпване на води и отводнителни дейности и др.

Потребители на услугата предпазване от наводнения са както общо населението, така и бизнеса на територията на цялата страна.

Разпределението на разходите по потребители е направено на база дела на доставената вода на всеки потребител в общото количество доставена вода от ВиК

дружествата и хидромелиоративните системи (което е в съответствие с на Ръководството на WATECO) по официални данни на НСИ.

7.1. Разходи, включени във възстановяването на разходите

6.1.1. Финансови разходи

А) оперативни разходи за:

- поддържане на обекти за предпазване от вредното въздействие на водите, за предпазване от вредното въздействие на водите и за отводняване

Тези три групи разходи се отчитат в отчетите за приходите и разходите на дружество "Напоителни системи" ЕАД заедно с другите разходи, направени от дружеството (за доставка на вода и др. търговски дейности). Информация за тях е получена от специално изготвени за целта справки (само за оперативните разходи) от Напоителни системи ЕАД.

- за поддържане на брегоукрепителните и брегозащитните системи и съоръжения

Тези разходи се отчитат в рамките на бюджета на МРРБ заедно с другите дейности, изпълнявани от министерството. Данни за тях са взети от програмния бюджет на министерството - програма "Противодействие на свлачищните, ерозионните и абразионни процеси", която в по-голямата си част съдържа мерки, свързани с изграждането и поддръжката на брегоукрепителни съоръжения. Данните за разходите се публикуват на национално равнище като не се прави разграничаване между оперативни и инвестиционни разходи.

- за поддържане на брегоукрепителните и брегозащитните системи и съоръжения от общините

Отчитането на тези разходи в рамките на общинските бюджети не следва ясно разписани инструкции, както е при делегираните държавни дейности. Данните се публикуват на равнище община като няма ясна диференциация между оперативни и инвестиционни разходи. Тъй като е възможно територията на една община да попада в повече от един район за басейново управление на водите е разработена специална матрица за разпределение на населението по общини и райони за басейново управление на водите и техните под-басейни..

- за прочистване на речни корита, корекция на дерета и др. от собствени средства на общините.

Няма сигурна база и информация, поради което тези разходи не са включени, но това не влияе съществено върху общия % на възстановяване на разходите за услугата.

В) капиталови разходи: за поддържане на обекти за предпазване от вредното въздействие на водите, за предпазване от вредното въздействие на водите и за отводняване.

Определят се по начините посочени в т. А

- по проекти за предотвратяване на риска от наводнения, финансирани по линия на ОПРР 2007-2013.

Тези проекти се изпълняват от общините и имат инвестиционна насоченост. Включват мерки за рехабилитация на брегозащитни съоръжения, корекции на реки и дерета, укрепване на речните брегове, възстановяване на проводимостта на реки и

дерета и др. Финансират се по линия на ОПРР 2007-2013 г. в рамките на Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“, под-приоритет „Подобряване на физическата среда и превенция на риска“, процедура „Подкрепа на дребномащабни мерки за предотвратяване на наводненията в градските агломерации“. Данни за тези разходи могат да бъдат получени от Системата ИСУН на Министерството на финансите, която обобщава изпълнението на всички оперативни програми. Данните се публикуват на равнище общини. Тъй като договори по тази процедура бяха сключени през 2012 г. са използвани данни само за тази година.

- по проекти за подобряване на водните ресурси, финансирани от ПУДООС

Тези проекти се изпълняват от общините и имат инвестиционна насоченост. Включват мерки за корекции на речни корита, дерета и др. Методиката предвижда възможност за включване на тези разходи по отделно, тъй като е налична и информация от ПУДООС за размера на отпуснатите средства по общини.

- Междуведомствената комисия по възстановяване и предпазване към Министерски съвет отпуска ежегодно със специални решения средства за възстановяване на обекти за предпазване от вредното въздействие на водите. Разходите са с инвестиционна насоченост. Данни са получени от специално изготвени за целта справки, които са изготвени както общо за страната, така и по райони за басейново управление на водите.

С) административни разходи, свързани с предоставянето на услугата, включват разходите на институциите за опазване на водите на България и за мониторинг на водите, съгласно методологията, описана при водната услуга „обществено водоснабдяване“.

Към тези разходи е необходимо да бъдат добавени всички разходи, свързани с проекта за разработване на Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН).

Проектът се финансира по линия на „Процедура BG161PO005/12/1.20/02/29 Разработване на планове за управление на риска от наводнения“ на ОПОС 2007-2013 г. Средствата са договорени през 2012 г. Данните за средствата са налични на равнище райони за басейново управление на водите.

7.1.2. Ресурсни разходи

Не са идентифицирани ресурсни разходи.

7.1.3. Разходи за околна среда

Дейностите, свързани с добив на инертни материали в речните легла, водят до значителни нарушения в режима на водния и твърдия отток, до продължително нарушаване на равновесието между транспортиращата способност на течението и съдържанието на наноси в него, в резултат на което се проявяват необратими деформации.

Най-честият ефект от изземване на седименти от реки е промяна в морфологията на реката, като деградацията на речното легло засяга реката не само на мястото на извличане, но и нагоре и надолу по течението ѝ.

Друг ефект е понижаване на нивото на подземните води. Понижението на речното дъно на реката в изровените участъци предизвиква понижаване на нивото на речните и на подземните води, което може да обхване обширни територии от двете страни на реката. Неизбежният отрицателен ефект от това е дълготрайното дълбочинно обезводняване на земните масиви и понижаване на тяхното плодородие.

Добивът на инертни материали засяга пряко видовете и местообитания и речните корита, като непряко повлиява и крайречни местообитания чрез промяна на водния режим.

Вдълбаването и деградацията на речното легло вследствие на извличането на инертни материали оказва въздействие не само на реките и прилежащите екосистеми, но и на инфраструктурни съоръжения - подриване на основите на мостове и на изградените защитни съоръжения и диги.

Временните ефекти от изземване на инертни материали от реките включват повишено равнище на шум и прах, замърсяване на въздуха от интензивния трафик, естетически промени в ландшафта, унищожаване на земеделски площи и пътищата в близост до местата за добив от преминаващи камиони.

За остойностяване на екологичните разходи, описани по-горе, се използва информация от проведеното през 2010 г. „Проучване на състоянието и практиките за добив на инертни материали от реки в България”, финансирано от Българската асоциация на производителите на инертни материали (БАПИМ). В рамките на този проект бе изготвена икономическа оценка на въздействието на добива на инертни материали. За целта се приема, че разходите за мерки по възстановяване на нанесени щети вследствие на прекаления добив на инертни материали от речните корита, включени в ПУРБ, всъщност представляват екологичните разходи, които обществото търпи в резултат от тази дейност. След обстоен анализ на мерките от първите ПУРБ е изчислено, че общият размер на тези мерки възлиза на 40 млн.лв. Прието е, че тези щети са нанесени за 15-годишен период. При тези допускания е изчислено, че годишните екологични разходи, причинени от добив на инертни материали, възлизат средногодишно на 2 666 667 лв.

7.2. Приходи, включени във възстановяването на разходите

Предоставянето на услугата предпазване на наводнения не е обвързано със заплащането на такса. Услугата се предоставя общо за цялото население и за икономическите субекти на територията на страната. Финансира се чрез:

- Държавен трансфер за „Напоителни системи“ ЕАД
- Държавен трансфер по линия на бюджетите на МРРБ и МКВП
- Целево финансиране на проекти по линия на ПУДООС, ОПОС и ОПРР
- Собствени приходи на общините.

За целите на оценката на възстановяване на разходите са съставени специални справки за периода 2009-2011 г. За 2008 е прието, че размерът на трансфера е равен на този за 2009 г., а за 2012 г. ще бъде равен на този за 2011 г.

Приема се, че трансферът от МРРБ за финансиране на разходите за брегоукрепителните и брегозащитните системи е равен на тези разходи.

Целевото финансиране на проектите от МКВП, ПУДООС, ОПОС и ОПРР е равно на разходите по тези проекти и в електронния инструмент е заложено за съответните години, в които фигурират и разходите по тези проекти.

Финансирането от собствени приходи на общините е равно на разходите, които те правят за поддържане на брегоукрепителните и брегозащитните системи и съоръжения и за прочистване на речни корита, корекция на дерета и др.

За изземването на наносни отложения се заплаща такса съгласно Тарифата за таксите за водовземане, за ползване на воден обект и за замърсяване която до сега се изчислява като произведение на единичния размер на таксата – 1 лв. на кубически метър иззет материал и размера на *иззетия обем* наносен материал.

8. Съхранение на вода

8.1. Разходи, включени във възстановяването на разходите

8.1.1. Финансови разходи

Финансовите разходи за тази услуга, които трябва да бъдат включени във възстановяването на разходите, са:

А) оперативни разходи за:

- поддръжка на язовирна инфраструктура и стопанисване на язовирите от Предприятие "Язовири и каскади".

Предприятие "Язовири и каскади" оперира в рамките на НЕК ЕАД. То не изготвя собствени счетоводни отчети. Информация за тези разходи може да бъде получена чрез специално изготвени за целта справки от дружеството, като информацията в тях е обща за оперативните и за инвестиционните разходи. Независимо от това, в методиката е предвидена възможност за включване на тези разходи по отделно. Общата сума на разходите е разпределена пропорционално по басейни на базата на общия завирен обем на язовирите, стопанисвани от Предприятието в отделните басейни.

Към настоящия момент разполагаме с данни за оперативните разходи на Предприятие „Язовири и каскади“ за периода 2008-2011 г. Те са разпределени по райони за басейново управление на база на дяловете на всеки район в общия завирен обем на комплексните и значими язовири по Приложение № 1 на ЗВ.

- поддръжка на язовирна инфраструктура и стопанисване на язовирите от Дружество "Напоителни системи" ЕАД.

Такава информация понастоящем не е налична. Независимо от това, в методиката е предвидена възможност за включване на тези разходи. Тъй като дружеството изготвя отделни справки за оперативните/инвестиционните разходи за отводняване и предпазване от вредното въздействие на водите (в т.ч. поддръжка на обекти), в бъдеще то може да започне да изготвя и справки за оперативните разходи за поддръжка на язовирна инфраструктура..

- поддръжка на язовирна инфраструктура и стопанисване на язовирите от ВиК дружествата.

Такава информация понастоящем не е налична. Независимо от това, в методиката е предвидена възможност за включване на тези разходи, като в бъдеще такава информация започне да бъде набирана..

- поддръжка на язовирна инфраструктура и стопанисване на язовирите от общините.

Такава информация понастоящем не е налична. Независимо от това, в методиката е предвидена възможност за включване на тези разходи, като в бъдеще такава информация започне да бъде набирана.

В) капиталови разходи за:

- поддръжка на язовирна инфраструктура и стопанисване на язовирите от Предприятие "Язовири и каскади".

Информация за тези разходи може да бъде получена чрез специално изготвени за целта справки от дружеството, като информацията в тях е обща за оперативните и за инвестиционните разходи. Независимо от това, в методиката се предвижда възможност за включване на тези разходи по отделно. Общата сума на разходите може да бъде разпределена пропорционално по басейни на базата на общия завирен обем на язовирите, стопанисвани от предприятието в отделните басейни.

Към настоящия момент разполагаме с данни за капиталовите разходи на Предприятие „Язовири и каскади“ за периода 2008-2011 г.

- поддръжка на язовирна инфраструктура и стопанисване на язовирите от Дружество "Напоителни системи" ЕАД.

Такава информация понастоящем не е налична. Независимо от това, в методиката се предвижда възможност за включване на тези разходи.

- поддръжка на язовирна инфраструктура и стопанисване на язовирите от ВиК операторите.

Такава информация понастоящем не е налична. Независимо от това, в методиката се предвижда възможност за включване на тези разходи, като в бъдеще такава информация започне да бъде набирана.

- поддръжка на язовирна инфраструктура и стопанисване на язовирите от общините.

Такава информация понастоящем не е налична. Независимо от това, в методиката се предвижда възможност за включване на тези разходи, като в бъдеще такава информация започне да бъде набирана.

С) административни разходи, свързани с предоставянето на услугата, включват разходите на институциите за опазване на водите на България и за мониторинг на водите, съгласно методологията, описана при водната услуга „обществено водоснабдяване“.

8.1.2. Ресурсни разходи

Не са идентифицирани ресурсни разходи.

8.1.3. Разходи за околна среда

Не са идентифицирани разходи за околна среда.

8.2. Приходи, включени във възстановяването на разходите

Услугата съхранение на вода се финансира чрез:

- Държавен трансфер за Предприятие „Язовири и каскади“ към НЕК ЕАД
- Държавен трансфер за „Напоителни системи“ ЕАД
- Собствени средства на ВиК операторите
- Собствени приходи на общините.

В допълнение към това за язовирите от Приложение 1 към Закона за водите МОСВ издава разрешителни за водовземане и ползване на воден обект, като титулярите на тези разрешителни заплащат съответните такси съгласно Тарифата за таксите за водовземане, за ползване на воден обект и за замърсяване, както следва:

- за водовземане от повърхностен воден обект
- за ползване на воден обект за аквакултури и свързаните с тях дейности
- за ползване на воден обект за изземване на наносни отложения и за изграждане на нови, реконструкция и модернизация на съществуващи системи и съоръжения

Приходите от тези такси постъпват в ПУДООС.

Кметовете на общини след решение на общинския съвет могат да издават разрешителни за водовземане от води и за ползване на водни обекти – за язовирите публична общинска собственост. За целта титулярите на разрешителните заплащат съответните такси съгласно Тарифата за таксите за водовземане, за ползване на воден обект и за замърсяване. Приходите от тези такси постъпват в ПУДООС. В допълнение към това общините могат да отдават на концесия язовирните съоръжения за язовирите – публична общинска собственост, като от това могат да реализират приходи от концесии.

След приемане на измененията на Закона за водите през 2015 г. принос към възстановяването на разходите ще бъде реализиран и чрез нововъведената такса за ползване на воден обект за нарушаване на непрекъснатостта на река от съоръжения.

Таксата ще се прилага за всички преградни съоръжения, изградени на реки, в т. ч. стени на баражи, ВЕЦ, язовири, водохващания и др. Презумпцията е годишната такса за нарушаване на непрекъснатостта на река да се заплаща от собственика на съответното съоръжение, ако то няма изградено и функциониращо съоръжение за осигуряване на непрекъснатостта на реката (напр.рибен проход), до момента в който такова бъде построено.

Направеното проучване на наличната информация за преградните съоръжения построени на реки в страната не показва обективни критерии, на базата на които да се изчисли единичен размер на таксата за нарушаване на непрекъснатостта на река от съоръжения.

По тази причина се обсъжда първоначалното въвеждане на таксата за нарушаване на непрекъснатостта на река от съоръжения с минимален размер.

9. Корабоплаване и свързаните с него дейности

В оценката на ЕК за първите ПУРБ на България (т. 4.4) се съдържа и бележката, че „корабоплаването и свързаните с него дейности, като развитието на пристанищата, драгирането и др., не са взети предвид в плановете като водоползване или натиск”. Не е посочено, че корабоплаването трябва да бъде включено като водна услуга. Анализът на ПУРБ на страните членки показва, че в нито един от оценените ПУРБ корабоплаването и свързаните с него дейности не са идентифицирани като услуга и не са включени във възстановяването на разходите.

Работната група по корабоплаване подкрепя позицията на болшинството страни членки при определянето на корабоплаването и свързаната с него инфраструктура като

водоползване в съответствие с чл. 2, ал. 39 от РДВ, а не като водна услуга, както е посочено в чл.2, ал. 39, и иска пояснения от Комисията в тази посока.

Тази позиция е в съответствие с разбирането на голяма част от страните членки, които в докладите си по чл. 5, разглеждат корабоплаването като водоползване, а не като водна услуга. Позицията е и в съответствие с чл. 9, ал. 4, който посочва, че страните членки не нарушават разпоредбите на РДВ, ако решат да не прилагат ценообразуване и възстановяване на разходите за определена дейност, която е водоползване, ако

- Това не компрометираща целите на РДВ и тяхното постигане (напр. не пречи на изпълнението на мерките за постигане на целите на РДВ) и

- Причините са описани подробно в съответните планове за управление на речните басейни.

Работната група смята, че всяка мярка, насочена към постигане на целите на РДВ, може да бъде определена и изпълнена, без да е необходимо корабоплаването да се разглежда като водна услуга.

Концепцията за ефективното използване на водите не е приложима за корабоплаването, което е типично „неконсумативно водоползване“ и почти никакви екологични и ресурсни разходи не се асоциират с него.

„Ценообразуването“ и „възстановяването на разходите“ са концепции, които трудно могат да се приложат за корабоплаването, не само поради горепосочените причини, но и поради наличието на международни договори като Конвенцията за защита на Рейн или Конвенцията за режима на корабоплаването по Дунава, които установяват правото на свободно корабоплаване за съдове на всички страни. За морското корабоплаване „правото на свободно преминаване“ е заложено в Конвенцията на ООН по морско право.

Предвид на гореизложената позиция е разработена методика за изчисляване на възстановяването на разходи, свързани само с пристанищни услуги, за които е необходимо ползване на пристанищна територия и/или на пристанищни съоръжения и са свързани с опазване на крайбрежните морски води от замърсяване, както следва:

- приемане и обработване на отпадъци – резултат от корабоплавателна дейност
- изграждане и поддържане на морски канали, външни защитни диги, докове, басейни, кейове, буйове, фарове, пристанищна инфраструктура, драгирането и увеличаването на максималната дълбочина на водата.

Инфраструктурата на пристанищата за обществен транспорт с национално значение се управлява от Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура“ (ДППИ), което е юридическо лице по смисъла на чл. 62, ал. 3 от Търговския закон със седалище София – Главно управление, и четири клона – териториални поделения в градовете Бургас, Варна, Лом и Русе. Имушеството на ДППИ е публична и частна държавна собственост, предоставена с решения на Министерския съвет.

Изпълнителна агенция „Проучване и поддържане на р. Дунав“ (ИА ППД) провежда държавна политика в областта на проучването и поддържането на условията за корабоплаване в българския участък на р. Дунав в съответствие с международните ангажименти на Р България и за покриване на нуждите на националната икономика и транспортната система. Основните дейности се разделят в две групи: поддържане на навигационно-пътевата обстановка и дъноудълбочителни и драгажни работи.

9.1. Разходи, включени във възстановяването на разходите

9.1.1. Финансови разходи

А) оперативни разходи:

- по приемане и обработване на отпадъците - резултат от корабоплавателна дейност (ОРКД). Информация за този вид разход е налична от Годишните финансови отчети на ДППИ, а за 2010 г. и 2011 г. е налична информация от извършен одит за съответствие при финансовото управление на събирането и разходването на пристанищни такси на ДП "Пристанищна инфраструктура" за периода от 01.01.2010 г. до 31.12.2011 г., извършен от Сметната палата.

Пристанищните услуги по приемане и обработване на ОРКД се извършват въз основа на сключени договори с пристанищни оператори. От ДППИ са сключени 3 договора с АД „Поддържане чистотата на морските води“ (ПЧМВ АД) за: услугата по „управление на отпадъците – резултат от корабоплавателна дейност, за Позиция 1 – управление на отпадъци от нефтопродукти и отпадъци, съдържащи нефтопродукти, в пристанище Бургас“, за Позиция 2 – управление на отпадъци от нефтопродукти и отпадъци, съдържащи нефтопродукти, в пристанище Варна” и за Позиция 4 – управление на твърди отпадъци в пристанище Варна”. Сключен е и договор с „Океан Шипинг” ЕООД, по позиция 3 за услугата – „управление на твърди отпадъци – резултат от корабоплавателна дейност в пристанище Бургас”. Във всеки договор е определена единичната цена за предоставяне на услугата – предмет на договора, при прогнозно количество на отпадъци за срока на договора.

- оперативни разходи по поддръжка на морски канали, външни защитни диги, докове, басейни, кейове, буйове, фарове, пристанищна инфраструктура, драгирането и увеличаването на максималната дълбочина на водата. Обобщена информация за оперативните и инвестиционните разходи се съдържа в годишните отчети на Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията за степента на изпълнение на утвърдените политики и програми.

В) инвестиционни разходи за изграждане на морски канали, външни защитни диги, докове, басейни, кейове, буйове, фарове, пристанищна инфраструктура, драгирането и увеличаването на максималната дълбочина на водата. Обобщена информация за оперативните и инвестиционните разходи се съдържа в годишните отчети на Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

С) административни разходи, свързани с предоставянето на услугата, включват разходите на институциите за опазване на водите на България и за мониторинг на водите, съгласно методологията, описана при водната услуга „обществено водоснабдяване“.

9.1.2. Ресурсни разходи

Не са идентифицирани ресурсни разходи.

9.1.3. Разходи за околна среда

Приема се, че разходите за околна среда, причинени от корабоплаването и свързаните с него дейности, са разходите за отстраняване на замърсяване и предотвратяване на щети върху околната среда и екосистемите от отпадъци – резултат от корабоплавателна дейност. Основните мерки са свързани с изграждане на ПСОВ и съоръжения за отвеждане на битово-фекални води за терминал на пристанище Варна и Военно-морска база Варна, осигуряване на оборудване за ликвидиране на локални

замърсявания в акваторията на Черно море (скимър, бонови заграждения и др.), прилагане на добри практики, свързани с обработването и изхвърлянето на отпадъци, включително корабни отпадъци и др.

9.2. Приходи, включени във възстановяването на разходите

Приносът на услугата към възстановяване на разходите е под формата на пристанищни такси, заплащани от корабите, които посещават пристанищата за обществен транспорт с национално значение. Таксите се заплащат на ДППИ преди отплаването на кораба от пристанището и включват:

- канални такси - за преминаване на кораби през морски плавателни канали и подходи се събират канални такси за един бруто тон;
- тонажни корабни такси – за всяко посещение на кораб в пристанище за обществен транспорт, се събира тонажна корабна такса за един бруто тон;
- линейни кейови такси – за престой на кораб на кей в пристанище за обществен транспорт с национално значение се събира линейна кейова такса в размер 0,10 евро за всеки започнат линеен метър от максималната дължина на кораба, обявена в корабните документи;
- светлинни такси – за навигационно осигуряване на кораби;
- такси за приемане и обработване на отпадъци - резултат от корабоплавателна дейност. Таксите за приемане и обработване на отпадъци - резултат от корабоплавателна дейност, се събират от всички кораби, които имат престой или оперират в пристанищата за обществен транспорт, независимо дали ползват пристанищните приемни съоръжения или не.

При изчисляване на възстановяването на разходите в приходната част се включват приходите от такси с изключение на таксата за навигационно осигуряване. Причината е, че тази такса по същество не е свързана с поддържането на пристанищната инфраструктура и освен това ДППИ превежда на Министерството на отбраната частта от светлинните такси, която е пропорционална на поддържаните от него огньовете.

Източник на информацията са финансовите отчети на ДППИ за съответните години.

10. Самостоятелно питейно битово водоснабдяване:

Водната услуга обхваща основно икономически субекти, в т. ч. от индустрията и услугите, които добиват вода за питейно-битови цели в зависимост от специфичните им производствени нужди.

10.1. Разходи, включени във възстановяването на разходите

10.1.1. Финансови разходи

Финансовите разходи (*оперативни разходи* за поддържане на дълготрайни материални и нематериални активи и *капиталови разходи* за придобиване на ДМА и ДНМА) се считат за напълно покрити от предприятията чрез собствените им приходи.

Поради тази причина финансовите разходи трябва да включват само административни разходи, свързани с предоставянето на услугата и обхващат

разходите на институциите за опазване на водите на България и за мониторинг на водите.

10.1.2. Ресурсни разходи

Освен ресурсните разходи при текущ и бъдещ недостиг на вода (съгласно т. 1.1.1.2.), трябва да се включат и ресурсните разходи, изчислени въз основа на „ценността“ на използвания воден ресурс.

Ценността на ресурса се определя на основата на допускането, че ВиК дружествата и индустрията се „конкурират“ при използването на водния ресурс, тоест „ценността“ на водния ресурс, използван от индустрията, е равна или по-висока от тази за обществено водоснабдяване, тъй като последното следва да се задоволява приоритетно. В този смисъл ценността на използвания ресурс (разходи за ресурс) от предприятията за собствено водоснабдяване за питейно-битови цели се изчислява на база на количествата използвана вода от тях и средната цена на водоснабдителната услуга по райони за басейново управление. Този резултат се коригира, така че да се отчете значително по-високата ефективност на предприятията в сравнение с ВиК операторите – елиминиране на влиянието на високите загуби на вода (60% по данни на КЕВР) и на високите оперативни разходи на ВиК дружествата (напр. персонал, материали, външни услуги и др., като без тях самостоятелното водоснабдяване в индустрията е около 60% по-ефективно в сравнение с ВиК операторите).

10.1.3. Разходи за околна среда

Разходите за околна среда за услугата са свързани с разходите, които предприятията правят по сключени договори с ВиК операторите за включване към обществената канализационна мрежа.

За друга част от предприятията, които инвестират в изграждането на собствени ПСОВ, се приема, че разходите за околна среда са покрити чрез приходите от дейността им.

10.2. Приходи, включени във възстановяването на разходите

Приносът към възстановяването на разходите за услугата собствено водоснабдяване за питейно-битови цели е чрез таксата за водовземане, съгласно Тарифата за таксите за водовземане, за ползване на воден обект и за замърсяване.

Приходите от таксата се изчисляват като се умножи годишното количество на самостоятелно иззетата вода от индустрията за питейно-битови цели по единичния размер на таксата.

Поради липсата на статистически данни за самостоятелно питейно-битово водоснабдяване не е изпълнен анализ на възстановяване на разходите.